

Memòria i mite

SUSANNA RAFART

NARRATIVA

Olga Xirinacs, *Pavana per un tauró*. Columna. Barcelona, 2001.

Remei Margarit, *Aquells temps, aquells amors*. Editorial El Clavell. Premià de Mar, 2001.

Les dotze narracions de Remei Margarit pertanyen al tipus de literatura que beu de la memòria de les mitologies familiars i que s'installa fragmentàriament en el present. El primer grup, format per les cinc històries inicials, enfronta uns personatges femenins amb un desig de seducció passat: el tòpic de l'amor pels ulls; el despit per la indiferència d'un veí i la posterior constatació que hi ha relacions que més val guardar en el silenci; el bes infantil reconegut anys més tard en un quadre d'una galeria d'art; i el record del prometatge estroncat que es recupera en llegir un diari en són els exemples. De fet, les protagonistes diverses en podrien ser una de sola. L'autora no ha volgut diferenciar-les de cap altra manera que no fos pel nom, raó per la qual l'únic que les sosté és una mateixa experiència amorosa. Allò que Carlos Fuentes anomena les "posibilidades incum-

plidas". El segon grup d'històries s'aplega sota el títol genèric d'*El casolot* i aquí ja és una sola protagonista, la Kàtia, la que recorre els espais de la infantesa. El món rural evocat recull les complicitats temàtiques d'aquesta mena de relats: cases pairals, fadrinatges, festes majors, fotografies i incendis. Tot disposat per al coneixement del medi i per a descobrirment de la nena que l'ocupa com a figura. Remei Margarit enfila l'anecdota pagesívola amb la voluntat de rescatar alguns moments perduts del passat: la fabricació del sabó, la convivència d'animals i homes, la ritualització de les passejades a les fonts i, en general, tot allò que inclou el microcosmos de la ruralia. Amb una llengua senzilla, a la qual li caldria alguna revisió, l'autora ha presentat el seu benefici del passat. Tal vegada, el conte titulat *Un concert* sigui el de més ambició literària. L'artització de la pluja convenç la protagonista de la possible llibertat enfront de l'ordre intoccat.

VASOS COMUNICANTS

La pavana és una dansa lenta de compàs binari, molt practicada en els ambients cortesans dels segles XVI i XVII. I aquest és el ritme que resseguirà el viatge del protagonista de *Pavana per un tauró* en la postergació d'una acció suïcida. Ignora Gustau Alexandre August Raïmat -i el seu nom mateix

ja és amfibològic, és a dir, de doble sentit, doncs està tocat per la mort i l'amor alhora- el teixit de relacions que se li presentarà un cop decideixi baixar a peu les escales de casa seva. Tal com passava en *L'home que mossegava les dones*, també d'Olga Xirinacs, aquest personatge és un altre mite caigut dels temps moderns, decandit per la nostàlgia i incaapaç d'actuar en el seu entorn tragicòmic. La resta de caràcters tenen consciència de ser i existir, excepte els eters ensonyats i degradats Ulisses de la contemporaneïtat, tant és l'anterior Sirius Imbert com l'actual Raïmat. August es trobarà envoltat, doncs, d'un cor protector i vampiritzador que interpretarà els fils de la seva vida, i de *Deus ex machina* passarà a ser humil visitador sense cartera; perquè, si d'un bon principi l'amo va posant l'ull a les cases veïnes com si guaités escenes d'un actual *mondouvo*, en la darrera imatge, és ell l'espia. Per a gust del públic lector, tot és interpretable en un doble codi: l'estampa del

La narradora Olga Xirinacs

tauró (equivalent també al seductor de sang freda i a la vida oculta) enxarxat i venut en pública subhasta és l'experiència prèvia del protagonista, que caurà a les mans dels seus veïns, implacables figuracions del món simbòlic: Circes, Sentas, Prometeus, com déus i sentinelles d'un home sol sense atributs, o cap altre que el de ser l'amo de la casa de pisos i un ociós i desenganyat amant

d'una ballarina. Els personatges de Xirinacs sobreviuen al temps rodat gràcies als seus atacs d'avorriment, que els situen sobre un escaquer nou. El món de complicitats que es

presenta en aquesta novel·la té tres estadis: el dels personatges que passen de ser figurants a ser autònoms, i que disposen d'August com d'una titella (aquí és reconverteix la teoria del teatre); els símbols culturals que hi ha darrere dels noms i les actuacions més que artístiques d'aquests personatges; i el paisatge cinètic que els relaciona: l'escala com a imatge de l'ofec, l'angoixa i el secret, i el mar com a horitzó de l'inconscient manllevat.

Olga Xirinacs revisita el gust neogòtic de la seva novel·la anterior, amb una delectança clara per diverses formes de necrofilia que substitueixen altres seduccions. Qui pensava encaminar-se cap a la mort descobrirà

que habita una mena d'Hades de fireta, amb molts secrets, però sense vaticinis ni missiuns heroïques per al futur. Perquè s'han fet miques els ordres anteriors i els paranyes amb què topa el senyor Raïmat són mig de veres, mig de broma, perquè en explicar aquestes històries es fa també un exercici de reflexió sobre la simulació, l'artifici i, al capdavant, l'escriptura.

Un glop de sake

JOAN AGUT

NARRATIVA

Amélie Nothom, *Metafísica dels tubs*. Traducció d'Antoni Dalmau. Columna. Barcelona, 2001.

Amélie Nothom va néixer el 1967 a Kobe, Japó, filla de l'aleshores ambaixador de Bèlgica al país del Sol Naixent. Hi va viure fins als 5 anys i el 1989 hi va tornar per treballar en una empresa nipona. De retorn a Europa, s'instal·la a França el 1992. Amélie Nothom s'autodefineix com a "grafomana". El mateix any 1992 es va revelar com a autora d'èxit amb *Higiene de l'assassí* (Columna, 1998) i posteriorment ha publicat *Le sabotage amoureux* (1993), *Les combustibles* (1994), *Les Catilinaires* (1995), *Peplum* (1996), *Attentat* (1997), *Mercur* (1998) i *Estupor i tremolors* (1999), que va obtenir el Gran Prix de l'Académie Française i que va publicar Columna l'any passat. *Metafísica dels tubs* és la seva darrera novel·la.

Metafísica dels tubs és un llibre singular.

La novel·la descriu la visió del món d'una nena petita, entre els dos anys i mig i els cinc anys, en el si d'una família belga al Japó. El pare diplomàtic i una mica despistat, la mare tradicional i amorosa, un germà despo- ta quatre anys més gran que la protagonista, un cosí tímid i una germana adorable constitueixen el seu entorn, al costat de les minyones japoneses, la bona i la dolenta, i el magnífic jardí (japonès) de casa. El tub és una de les maneres amb què l'autora defineix la seva primera infància, abans dels dos anys i mig, descrita com un simple vegetal, un ésser que es limita a existir sense tenir consciència de viure. En aquest sentit l'autora, amb una pirueta

Amélie Nothom

intellectual brillant, equipara la vida vegetativa a la natura de Déu, que, també, es limita a existir però no a viure. La vida pròpiament dita de la nena protagonista comença a partir dels dos anys i mig. Ho fa gràcies al plaer d'una xocolatina que li proporciona la seva àvia. L'estímul del plaer i la sensualitat seran el motor que marcarà les experiències d'aquest nou ésser humà en un univers de descobriments continus.

Amb una ironia remarcable, Amélie Nothom ens anirà desvelant el món que envolta la petita protagonista sota la influència de la minyona japonesa bona, que, paradoxalment, li mostra la crueltat de la humanitat i la mort. Una anècdota centra

i configura el contingut de la novel·la: la nena gairebé s'ofega a la platja davant la mirada passiva dels banyistes japonesos que, d'acord amb un ancestral prejudici, s'abstenen de salvar una vida, no fos cas que així obligués el salvat a una gratitud infinita que li resultés excessiva. Aquest fet, incompreensible als ulls occidentals, prefigurarà el final de l'obra, que, contra totes les aparences, adquireix uns tons dramàtics de primer ordre.

FRESCA I SENSE EFECTISMES

Sense cap mena de dubte podríem afirmar que Amélie Nothom emergeix com una veu nova i original en el panorama de les lletres franceses contemporànies. Lluny de l'efectisme d'una Darrieussecq, l'autora de *Marranades*, l'autora s'apropa al tipus de literatura joiosa i intel·ligent d'un Daniel Pennac, tot i que els mons narratius de tots dos siguin molt distants. La prosa de Nothom és d'una gran eficàcia, amb un estil directe, clar, sense enfarfec ni galindaines. El pensament que el llibre conté defuig el perill de la sentència filosòfica (el gran defecte de la literatura francesa actual) i resol les seves elucubracions amb humor i ironia. Si *Estupor i tremolors* era una novel·la deliciosa, a *Metafísica dels tubs* l'autora se supera a ella mateixa. Rient, rient Amélie Nothom ens mostra la seva peculiar visió de la comèdia humana. En aquesta ocasió, com en la novel·la anterior, centrada en el contradictori i suggestiu Japó dels nostres dies. La traducció d'Antoni Dalmau és simplement impecable.